

Rola banków w finansowaniu innowacji: rozwój instrumentów finansowania innowacyjności w dobie zaburzeń na rynkach finansowych

KONFERENCJA „POLSKA INNOWACYJNA...”

WARSZAWA 2008

KRZYSZTOF PIETRASZKIEWICZ

PREZES ZWIĄZKU BANKÓW POLSKICH

PYTANIE ZASADNICZE:

**CZY WOBEC ZAISTNIAŁEJ SYTUACJI NA
RYNKACH FINANSOWYCH ORAZ
ZBLIŻAJĄCEJ SIĘ RECESJI TEMAT JEST
NADAL AKTUALNY ?**

ODPOWIEDŹ:

TAK

1. POTENCJAŁ POLSKICH BANKÓW

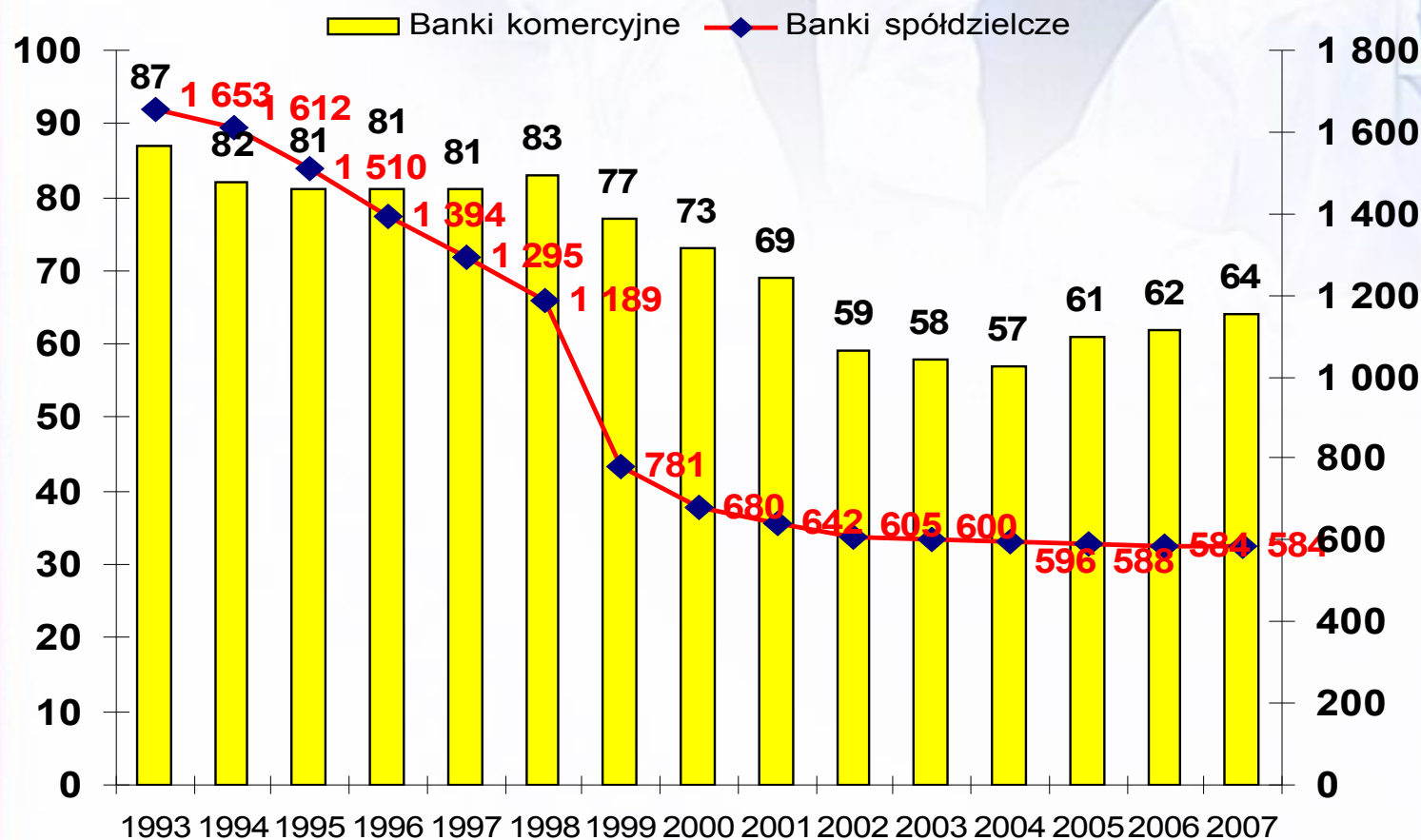
Polski sektor bankowy na tle innych krajów UE:

- Pod względem aktywów polski sektor bankowy jest relatywnie mały na tle na tle krajów „starej” UE krajów „starej” UE- ale ... np. *Pekao i PKO BP* należą do grona największych banków w Europie
- Polski sektor jest największy wśród nowych krajów UE
- Niski poziom ubankowienia gospodarki dający szansę na dalszy rozwój
- Koncentracja sektora nie odbiega od standardów UE
- Struktura własnościowa sektora zbliżona do innych nowych członków UE w UE
- **Polski sektor bankowy należy do najzyskowniejszych i najbezpieczniejszych w UE**
- Ludzie, doświadczenie i doskonała kondycja polskich banków- są atutem na rzecz uwzględniania banków w procesach innowacyjnych;
- W wielu programach uwzględniono postulaty sektora finansowego ws. ułatwień w dostępie do finansowania zewnętrznego; niestety nie wszędzie...
- Polski sektor bankowy posiada fundusze pozwalające na dalszy rozwój akcji kredytowej;

POTENCJAŁ SEKTORA BANKOWEGO

LICZBA BANKÓW W POLSCE

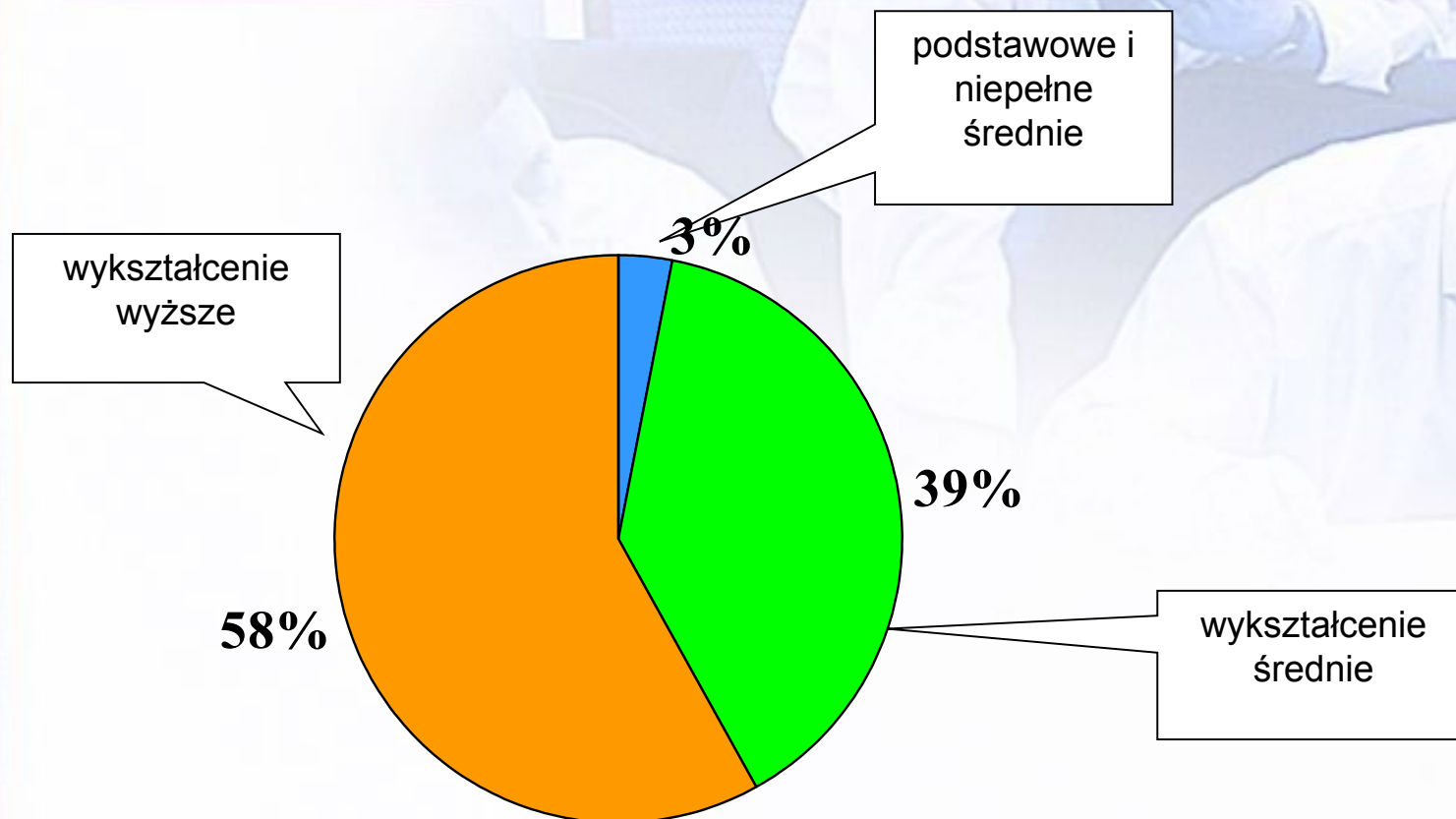
Źródło: NBP

Banki Komercyjne uwzględniono wraz z oddziałami instytucji kredytowych

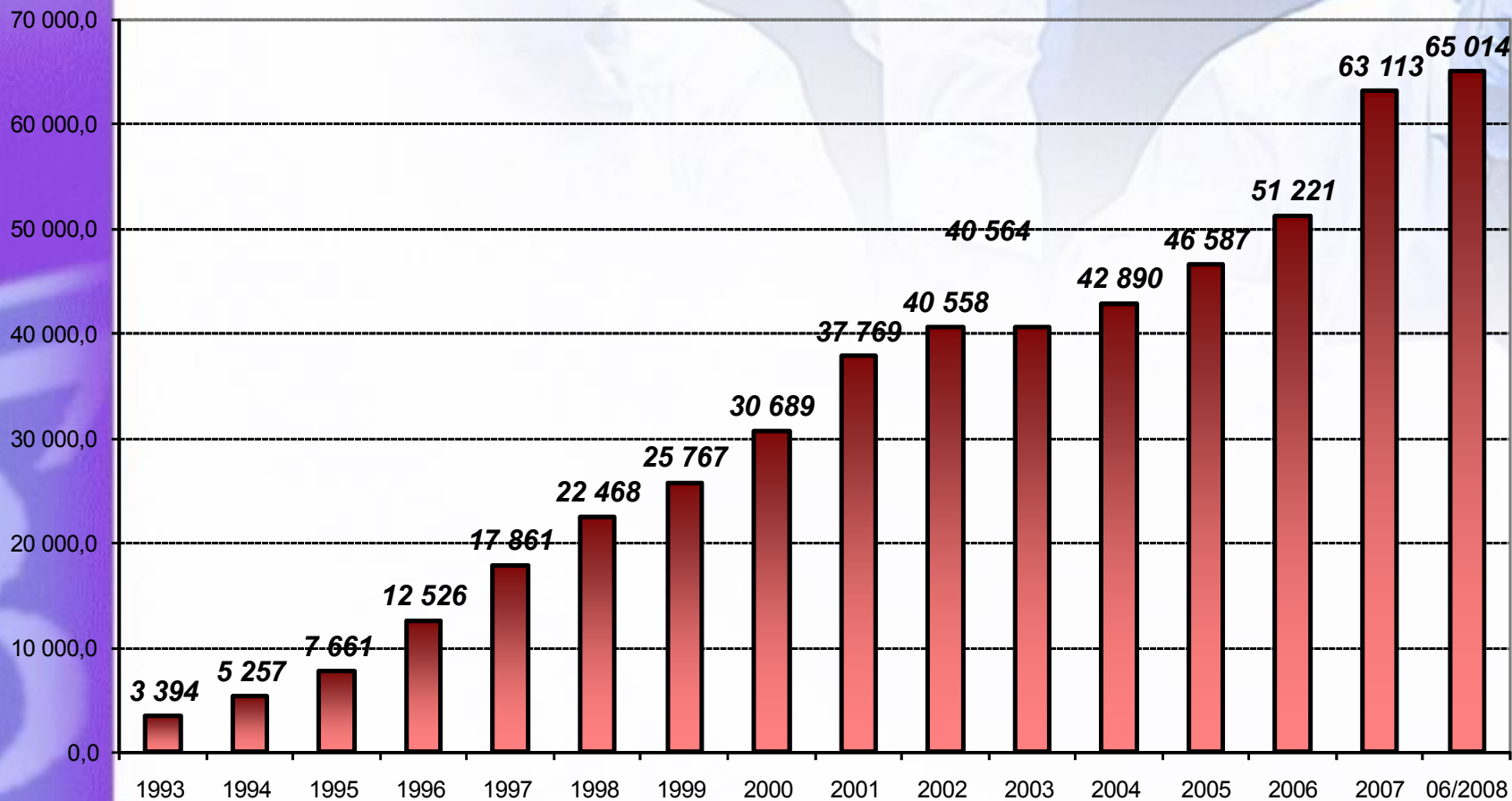
WYKSZTAŁCENIE KADR BANKOWYCH

Fundusze własne sektora bankowego w latach 1993-2008 (w mln zł.)

- Przewidywany stały wzrost funduszy, w związku z
rosnącymi potrzebami gospodarczymi

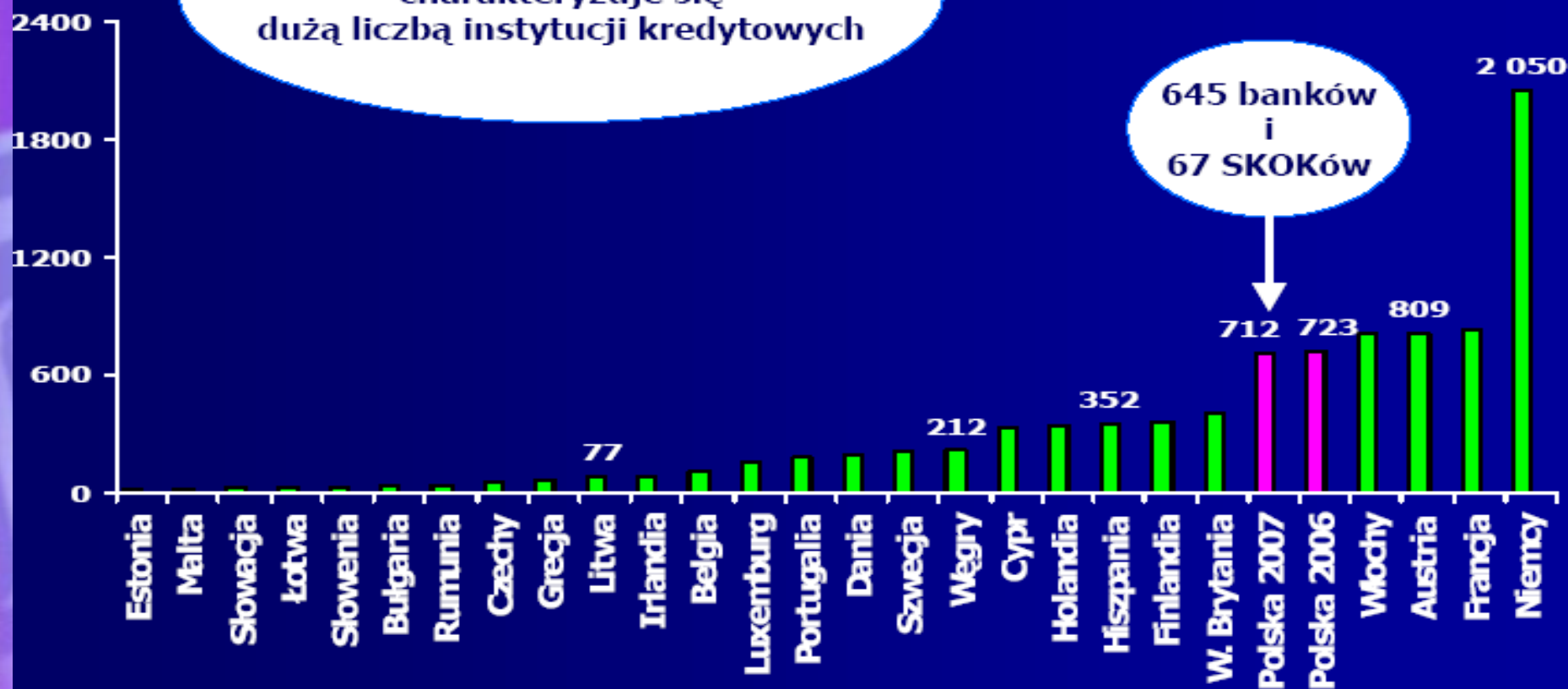

LICZBA INSTYTUCJI KREDYTOWYCH W POLSCE – 5 miejsce w UE

Liczba instytucji kredytowych (2006)

Polski sektor bankowy
charakteryzuje się
dużą liczbą instytucji kredytowych

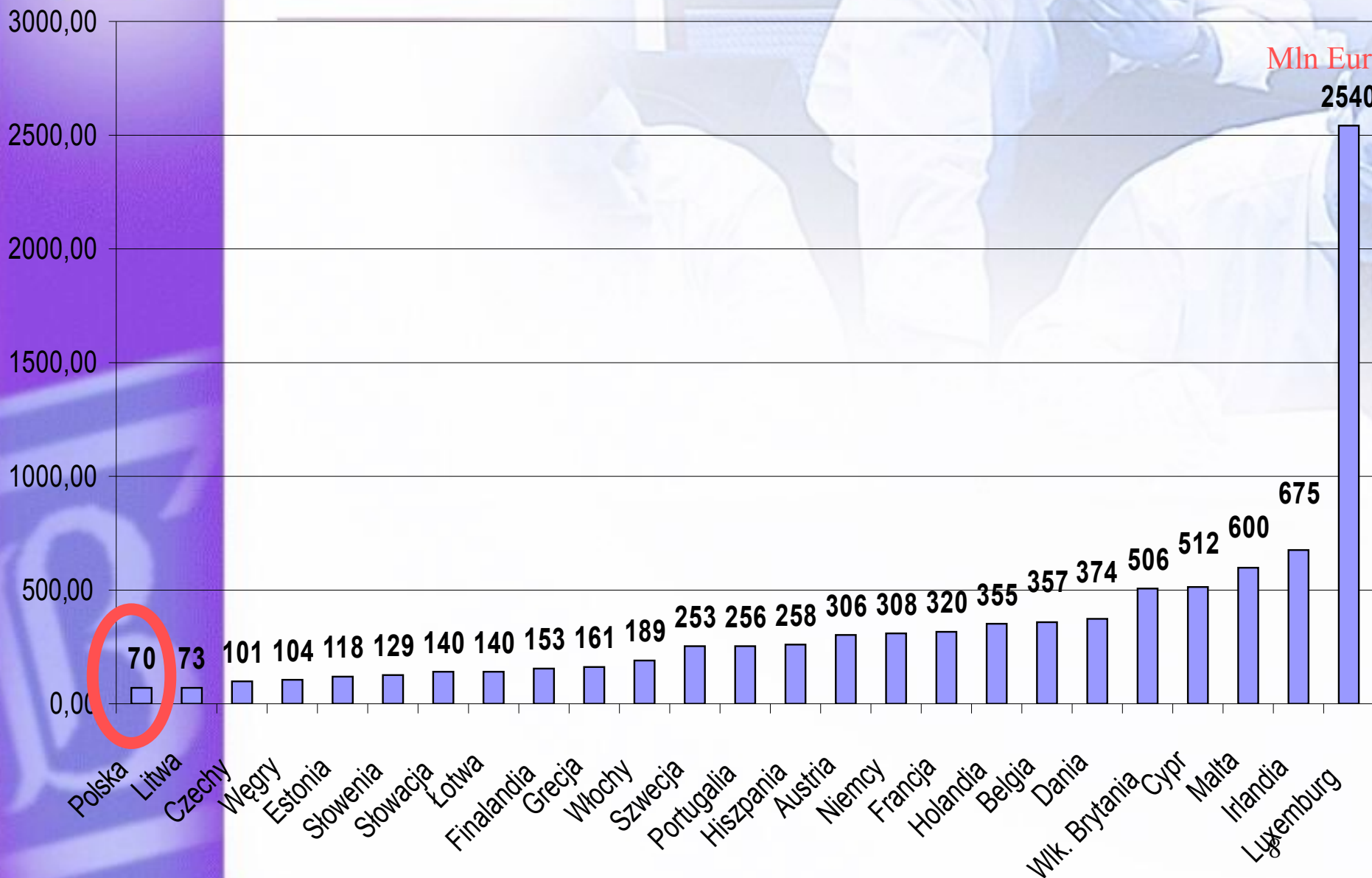

AKTYWA/PKB EUROPA w 2006 r

Mln Euro

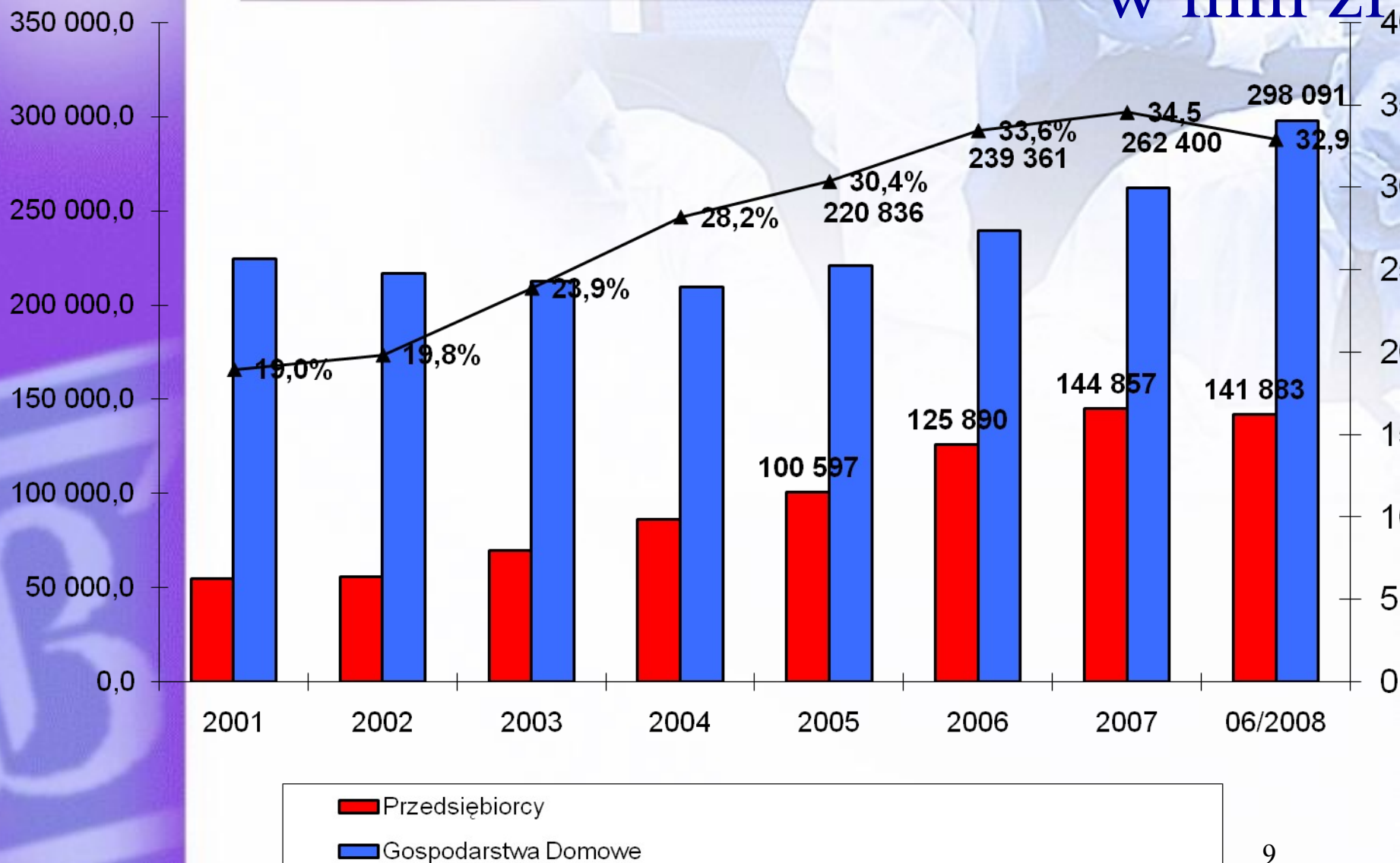
2540

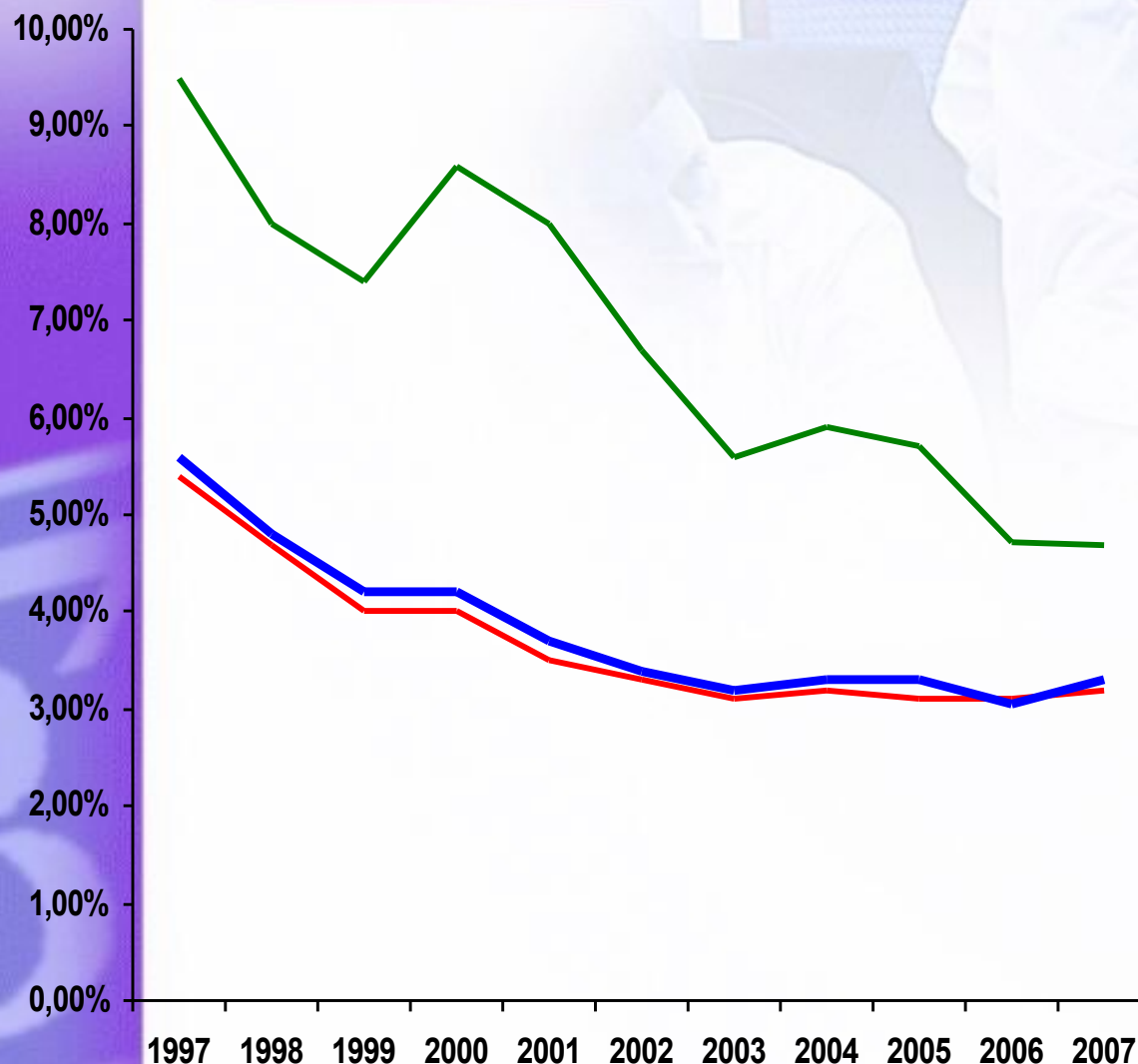
Depozyty sektora niefinansowego w mln zł

Źródło: KNF, stan na 2008

POZIOM MARŻY ODSETKOWEJ W LATACH 1997-2007

Przyczyny zmniejszenia:

- Długotrwałe obniżanie stóp procentowych
- Stabilny i niski wskaźnik inflacji
- Rosnąca konkurencja
- Zmniejszanie kosztów
- Wzrastające „ubankowienie” wpływa na obniżanie jednostkowego kosztu kredytu

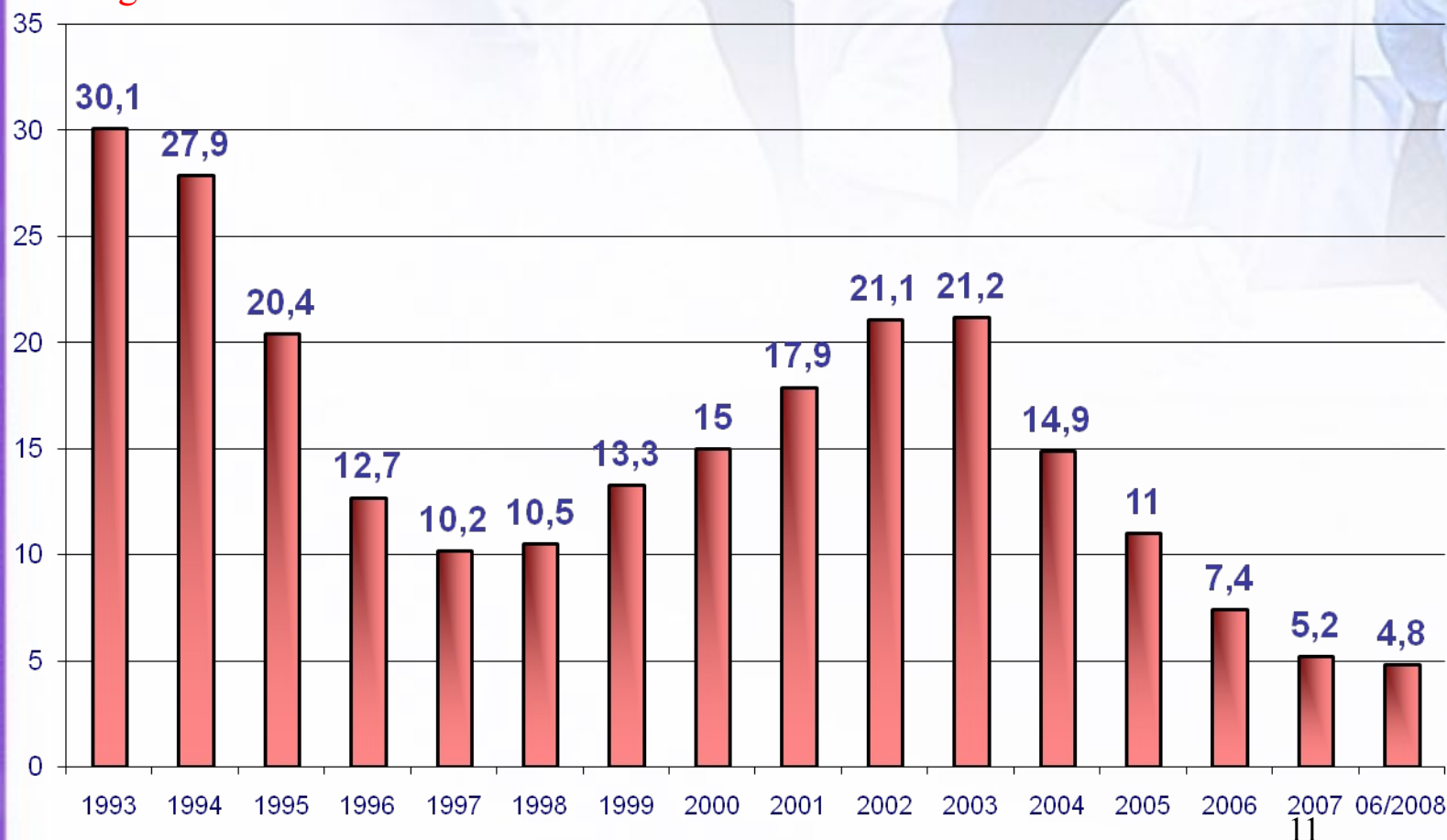
- Marża odsetkowa-banki komercyjne
- Marża odsetkowa-banki spółdzielcze
- Marża odsetkowa-banki razem

Jakość portfela kredytowego – należności zagrożone w latach 1993-2008

-To odzwierciedlenie kondycji gospodarki i stanu obrotu gospodarczego

-Wysoki udział należności zagrożonych przyczyną niższej rentowności w niektórych okresach i trudności w oferowaniu bardziej atrakcyjnych warunków świadczenia usług.

Źródło: KNF, 2008

2. JAKIE INNOWACJE?

- Problem wielu definicji; Np. w procesie absorpcji środków UE przyjęto def. z Oslo: przez **innowację** rozumie się wprowadzenie do praktyki w przedsiębiorstwie nowego lub znacząco ulepszanego rozwiązania w odniesieniu do produktu (towaru lub usługi), procesu, marketingu lub organizacji. Istotą innowacji jest wdrożenie nowości do praktyki. Wdrożenie nowego produktu (towaru lub usługi) polega na zaoferowaniu go na rynku. Wdrożenie nowego procesu, nowych metod marketingowych lub nowej organizacji polega na ich zastosowaniu w bieżącym funkcjonowaniu przedsiębiorstwa.

- Struktura nakładów na działalność innowacyjną w ostatnich latach wskazuje, że postęp technologiczny dokonywał się głównie poprzez unowocześnienie parku maszynowego. Natomiast znacznie mniejszy niż w innych krajach rozwiniętych był udział środków wydatkowanych na prace B+R, stanowiące jedno z najistotniejszych źródeł innowacji (zaledwie 9,6%), podobnie, na zakup gotowych technologii w postaci dokumentacji i praw przedsiębiorstwa (2,4%) . Taka struktura nakładów oznacza, że działalność innowacyjna w Polsce polega głównie na nabywaniu tzw. **technologii materialnej**, co jest racjonalne w sytuacji konieczności zmniejszania luki technologicznej.

- Kluczowym elementem decydującym o innowacyjności gospodarki jest jej **zdolność do wprowadzania i komercjalizacji nowych technologii** ! Dlatego tak istotne jest tworzenie aktywnego otoczenia biznesu, korzystnych warunków w zakresie transferu nowych rozwiązań technologicznych (np. centra transferu technologii, inkubatory technologii, instrumenty finansowe z udziałem środków publ.- kredyt technologiczny, CIP, fundusze VC);

NIEKTÓRE BARIERY INWESTOWANIA W NOWOCZESNE TECHNOLOGIE W POLSCE

**WYNIKI BADAŃ RÓŻNYCH
INSTYTUCJI SĄ ZBIEŻNE:**

***KONIECZNOŚĆ ROZWOJU
KOMPETENCJI I FINANSOWANIA PRZY
AKTYWNYM UDZIALE PAŃSTWA***

BARIERY ROZWOJU INNOWACYJNOŚCI OPARTEJ NA B+R

**Bariery utrudniające współpracę
- wg przedsiębiorców**

OCZEKIWANIA PRZEDSIĘBIORCÓW

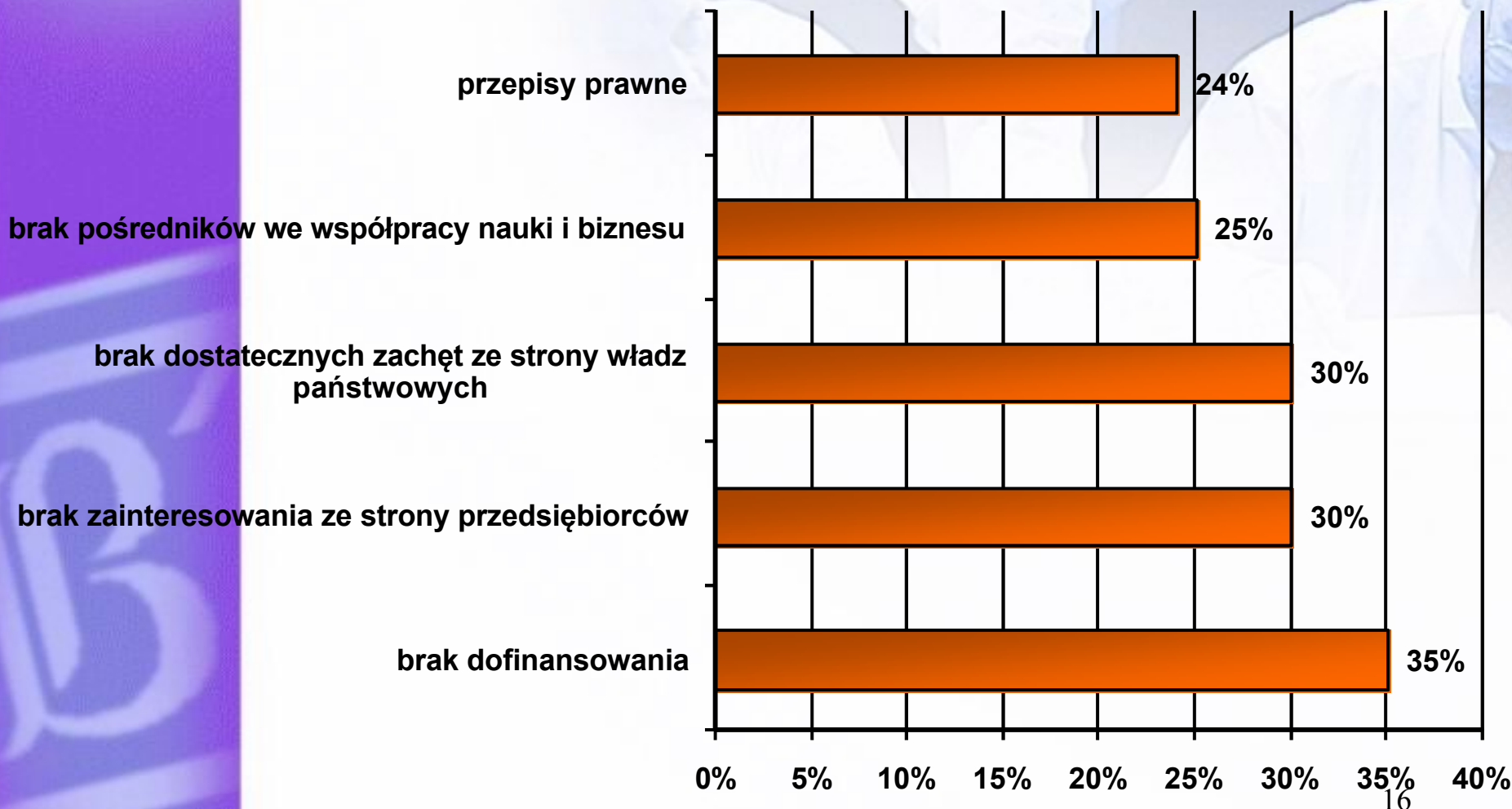
**Jakie czynniki zwiększyłyby innowacyjność firmy ?
(łącznie wskazanie trzech głównych czynników; % MŚP)**

BARIERY ROZWOJU INNOWACYJNOŚCI OPARTEJ NA B+R

Bariery we współpracy nauki i biznesu - w oczach naukowców

3. KIEDY BANKI?

OGNIWA ŁAŃCUCHA FINANSOWANIA INNOWACJI

Uniwersytet /
Instytut
badawczy /
Laboratorium

Uniwersytet /
Projekt

Projekt /
Firma

Firma

Firma

Gdzie

Co

Badania

Weryfikacja -
rynek
technologia

Rozwój
rynek
technologia

Rozwój
produkt
działalność

Wyjście

Rząd

Rząd (PoC
grants)
Uniwersytet
Instytut
badawczy
Laboratorium

Założyciele,
przyjaciele,
rodzina
Anioły Biznesu
Venture Capital
Rząd (SBIR)
Rząd (R&D)
Partnerzy
przemysłowi

Venture
Capital
Klienci
Partnerzy
przemysłowi
Rząd (SBIR)

Rynki
publiczne

Banki

Private
Equity

Banki

Grant
na badania

Grant

Grant i kapitał

Kapitał i dług

Kapitał i
dług

Źródło
finansowania

Rodzaj
finansowania

CZY BANKI FINANSOWAŁY I FINANSUJĄ?

CZY BANKI FINANSOWAŁY INNOWACJE?

Struktura nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych wg źródeł finansowania w latach 2001-2004. Kredyt bankowy od dawna podstawowym zewnętrznym źródłem finansowania innowacji.

Rok	Środki własne	Kredyty bankowe	Środki pozyskane z zagranicy (w formie bezzwrotnej)	Środki otrzymane z budżetu państwa	Środki pochodzące z funduszy v.c.	Pozostałe
2001	71,9%	17,7%	2,7%	1,5%	brak danych	6,2%
2002	65,4%	22,4%	0,7%	1,0%	brak danych	10,5%
2003	66,8%	13,7%	1,0%	0,7%	0,1%	17,7
2004	78,9%	15,6%	1,1%	1,1%	0,0%	3,3%
2005	76,2%	13,6%	1,0%	1,7%	-	7,5%

Źródło: Nauka i Technika w 2001 r., 2002 r., 2003 r., 2004 r., 2005 r., GUS, Warszawa.

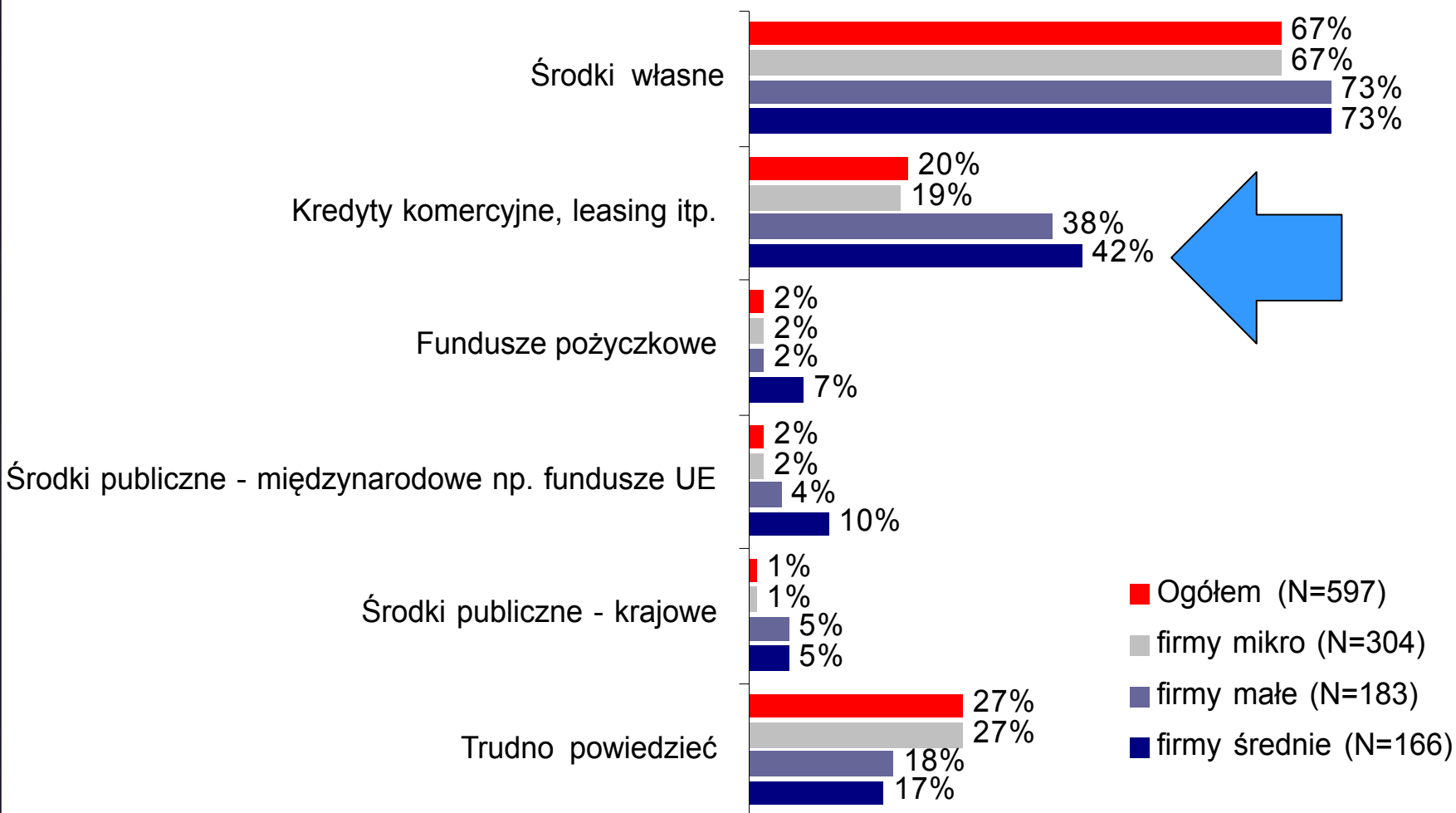

CZY BANKI FINANSUJĄ INNOWACJE?

Źródło: „Kierunki inwestowania w nowoczesne technologie w przedsiębiorstwach MSP”, badanie zrealizowane przez Pentor Research International i Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową na zlecenie PARP, listopad 2007

Jakie były źródła finansowania inwestycji w nowe technologie przez Pana(i) firmę w latach 2006 -2007?

OBSZARY WSPÓŁPRACY Z BANKAMI W ZAKRESIE INWESTYCJI INNOWACYJNYCH

1. Obsługa informacyjna
2. Doradztwo
3. Finansowanie:
  - *Standardowe instrumenty finansowe*
  - *Współfinansowanie projektów z dotacją UE*
  - *Finansowanie z udziałem środków publicznych i partnerów instytucjonalnych: EBI, EFI, EBOiR, BŚ, BGK;*
  - *Partnerstwo Publiczne-Prywatne*
4. Zabezpieczenie ryzyk
5. Monitoring
6. Obsługa rozliczeń
7. Wymiana informacji gospodarczej
8. Stały dialog i współpraca: klient/beneficjent-bank/ZBP-inst. publ.

ŚRODKI UE NA LATA 2007-2013

Fundusze Unii Europejskiej i środki krajowe mld euro

NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

PO RYBY
2007
2013
Jednostkowe i wspólne środki finansowe
i budżetowe środki finansowe

cip
competitiveness and innovation
framework programme
2007-2013

SIÓDMY PROGRAM
RAMOWY

Fundusze UE	Budżet UE	Współfinansowanie krajowe		RAZEM
EFRR, EFS, FS	67,3	Środki publiczne	11,9	85,6
		Środki prywatne	6,4	
EFR - ROW	13,2	x	3,9	17,1
EF Rybacki	0,7	x	0,1	0,8
Tzw. polityki lizbońskie (7 Program ramowy, wspieranie konkurencyjności, TENs, program edukacyjny i in.) oraz dot. bezpieczeństwa i obywatelstwa UE	4,3*	x	x	4,3*
RAZEM	85,5			108

*Ceny z 2004 r.

*Dodatkowo na realizację SRK przeznaczone będą również środki z mechanizmu finansowego EOG i Norweskiego mechanizmu Finansowego (250 mln euro w latach 2004 – 2009)

ŚRODKI UE SZANSĄ NA PODNIESIENIE INNOWACYJNOŚCI POLSKIEJ GOSPODARKI

- **Programy krajowe i regionalne (np.):**
  - PO Innowacyjna Gospodarka
  - Regionalne Programy Operacyjne 2007-2013 (w tym Inicjatywa JEREMIE)
  - PO Kapitał Ludzki
- **Programy Ramowe UE**
  - 7 Program Ramowy UE „Badań, Rozwoju Technologicznego i Demonstracji”
  - Program Ramowy UE na rzecz Konkurencyjności i Innowacji

KREDYT TECHNOLOGICZNY

na podstawie ustawy z 30 maja br

- **Banki komercyjne w systemie** kredytu technologicznego
- Zwiększenie **efektywności** wykorzystania środków publicznych,
- Ułatwienie **dostępu** do kredytu technologicznego,
- Wzrost **nakładów** na inwestycje technologiczne,
- Uproszczenie **procedur**,
- **Krok w dobrym „systemowym”** kierunku, z nadzieją na powielanie

FUNDUSZ PORĘCZEŃ UNIJNYCH

BGK + BANKI KOMERCYJNE

Stan Funduszu: na dzień 31.12.2007 r.: **989 072,380** tys. zł.

Operator: BGK + współpraca z bankami komercyjnymi

Cel: wspieranie podmiotów realizujących w Polsce projekty współfinansowane z Unii Europejskiej, ale od 2006r. także projekty inne, rokujące powodzenie.

Główne warunki:

- Poręczenie/gwarancja/regwarancja do 80% wartości kredytu/przedsięwzięcia/kontraktu
- Max. równowartość w złotych 5 mln euro
- Podstawowe zabezpieczenie – weksel własny

RISK SHARING FINANCE FACILITY (RSFF)

7. PROGRAM RAMOWY

RSFF:

Nowy mechanizm finansowego podziału ryzyka, bazujący na zasadzie podziału ryzyka kredytowego między KE i EBI, wykorzystujący środki wspólnotowe w ramach 7.PR do zwiększenia wolumenu pożyczek o wyższym poziomie ryzyka udzielanych na realizację projektów w obszarze B+R+I

Ma zwiększyć udział prywatnych inwestorów w projektach badawczych zwiększając dostęp do pożyczek z Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) głównie dla dużych europejskich projektów badawczych.

WYNIK SONDAŻU

PRZEPROWADZONEGO PRZEZ ZBP W 2007R. WŚRÓD POLSKICH BANKÓW:

- *POLSKIE BANKI CENIĄ SOBIE WSPÓŁPRACĘ Z EBI*
- *BANKI SĄ ZAINTERESOWANE RSFF;*
- *BRAK KONKRETNÝCH INFORMACJI NT. ZASAD UDZIAŁU BANKÓW KOMERCYJNYCH, TERMINÓW, ETC.;*
- *POTRZEBA WSPÓŁPRACY I INFORMACJI SKIEROWANEJ DO CAŁEGO ŚRODOWISKA BANKOWEGO (RÓWNE TRAKTOWANIE BANKÓW W DOSTĘPIE DO INFORMACJI);*

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH KRAJOWYM PUNKTEM KONTAKTOWYM DLA POLSKICH ŚRODOWISK FINANSOWYCH WS. PROGRAMU RAMOWEGO CIP -INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH DLA MŚP

Pośrednicy Finansowi CIP:

banki, fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, fundusze SC/VC/PE, sieci aniołów biznesu, przedsiębiorstwa leasingowe, podmioty mikrokredytowe

Beneficjenci: proinnowacyjne MSP

program ma ułatwić firmom uzyskanie środków na inwestycje związane z wiedzą (innowacje i eko-innowacje, transfer technologii).

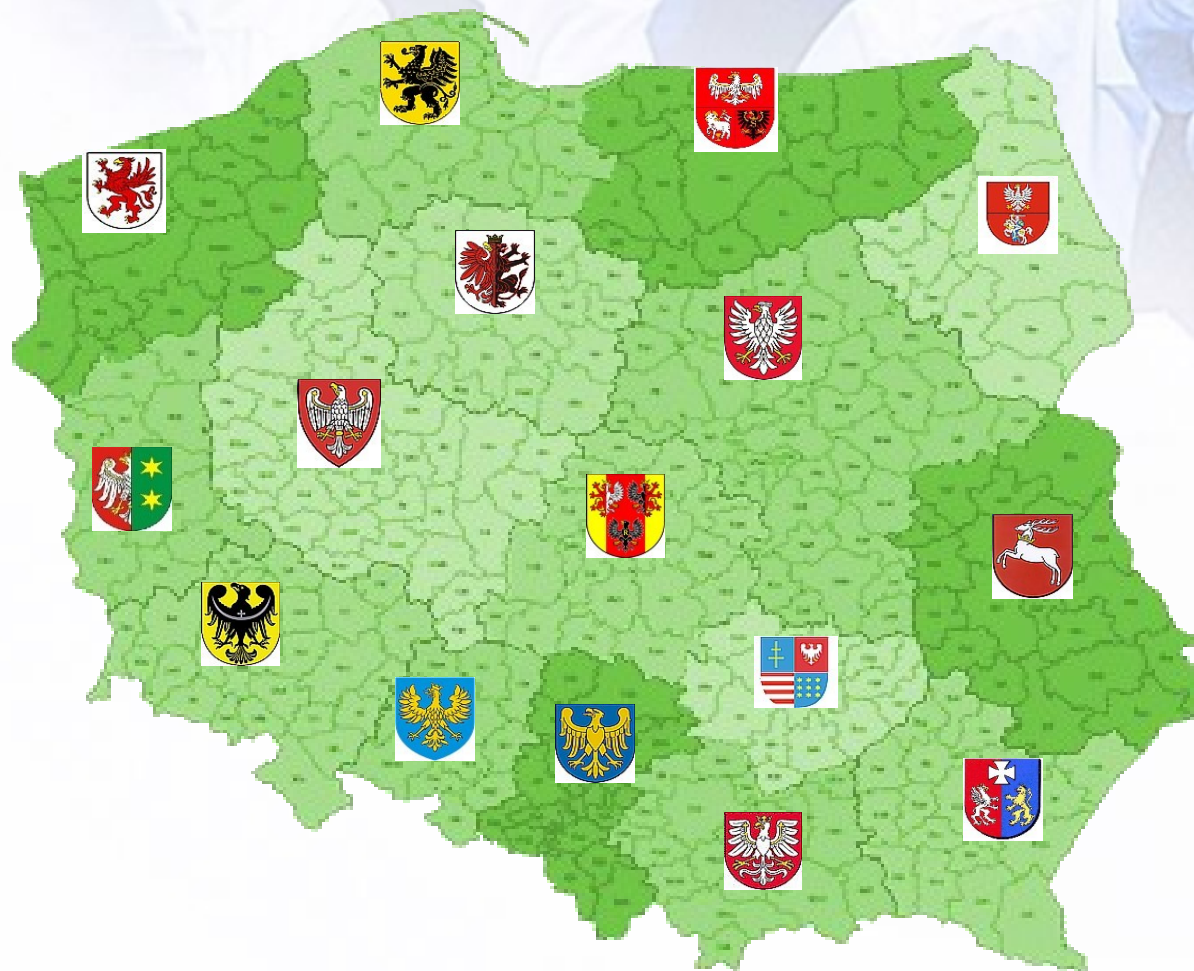
FINANSOWANIE INNOWACYJNOŚCI W REGIONACH

Banki będą także zaangażowane w finansowanie rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw w regionach (RPO):

NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI

*REGIONALNE
PROGRAMY
OPERACYJNE
2007-2013*

KOALICJA POLSKICH ŚRODOWISK FINANSOWYCH NA RZECZ ABSORPCJI ŚRODKÓW UE

zawarta w 2007r. z inicjatywy ZBP pomiędzy:

- *Związkiem Banków Polskich*
- *Związkiem Przedsiębiorstw Leasingowych*
- *Krajowym Stowarzyszeniem Funduszy Poręczeniowych*
- *Polskim Stowarzyszeniem Funduszy Pożyczkowych*
- *Polskim Stowarzyszeniem Inwestorów Kapitałowych*
- *Stowarzyszeniem PolBan- Polska Sieć Aniołów Biznesu*

Cele, m.in.:

- współpraca na rzecz ułatwienia beneficjentom dostępu do finansowania zewnętrznego oraz w zakresie spójnego przygotowania i uruchomienia nowego systemu absorpcji tych środków w Polsce.
- wzmocnienie i rozwój dialogu społeczno-gospodarczego z udziałem organizacji środowisk finansowych.

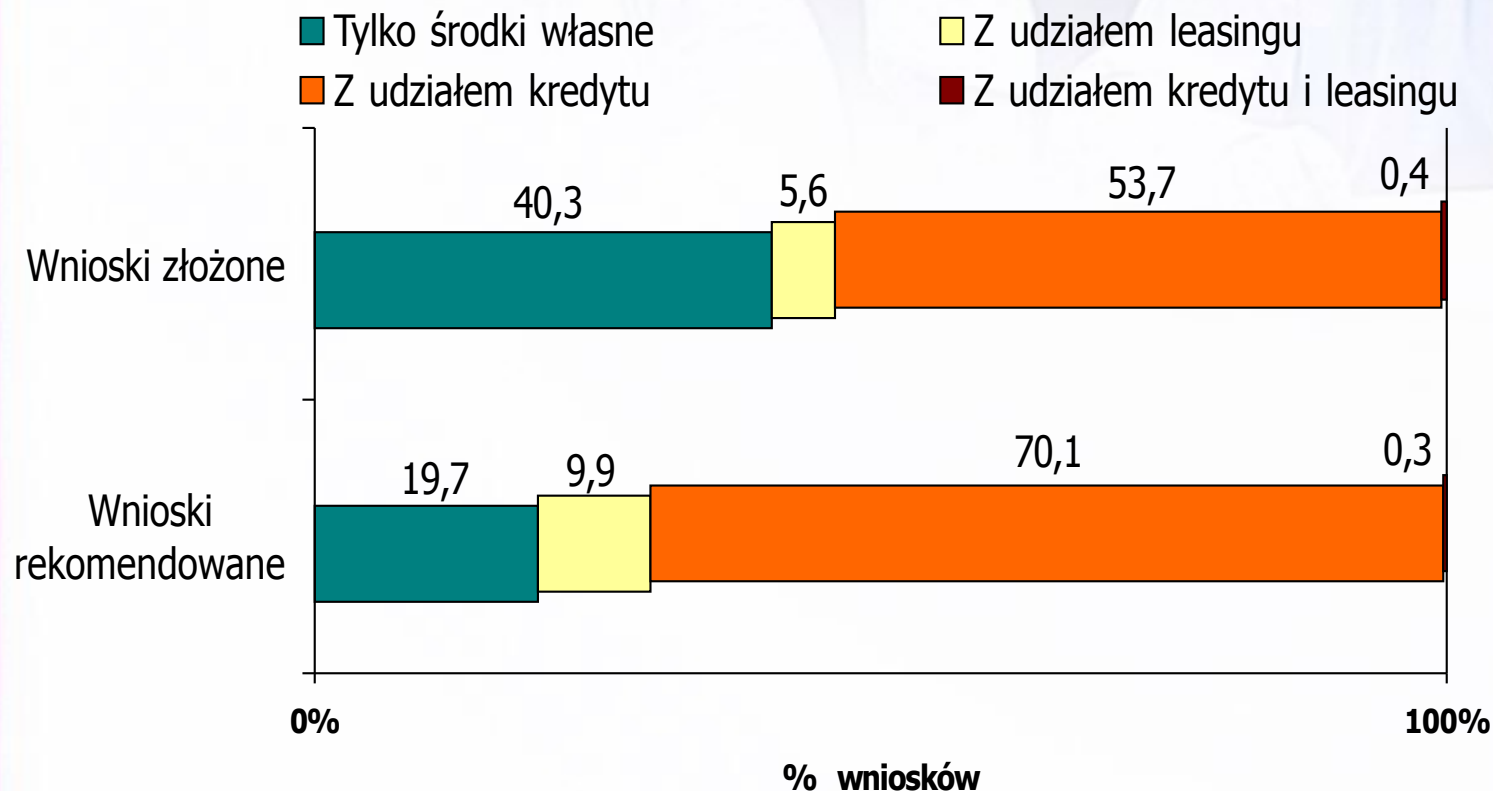

BANKI SPRAWDZIŁY SIĘ JAKO SKUTECZNY PARTNER I DORADCA PRZEDSIĘBIORCÓW NA PRZYKŁADZIE SPO WKP 2004-2006

ponieważ stworzono im odpowiednie (choć nie idealne) warunki do wspierania tych projektów.

Odsetek wniosków z określonym rodzajem finansowania

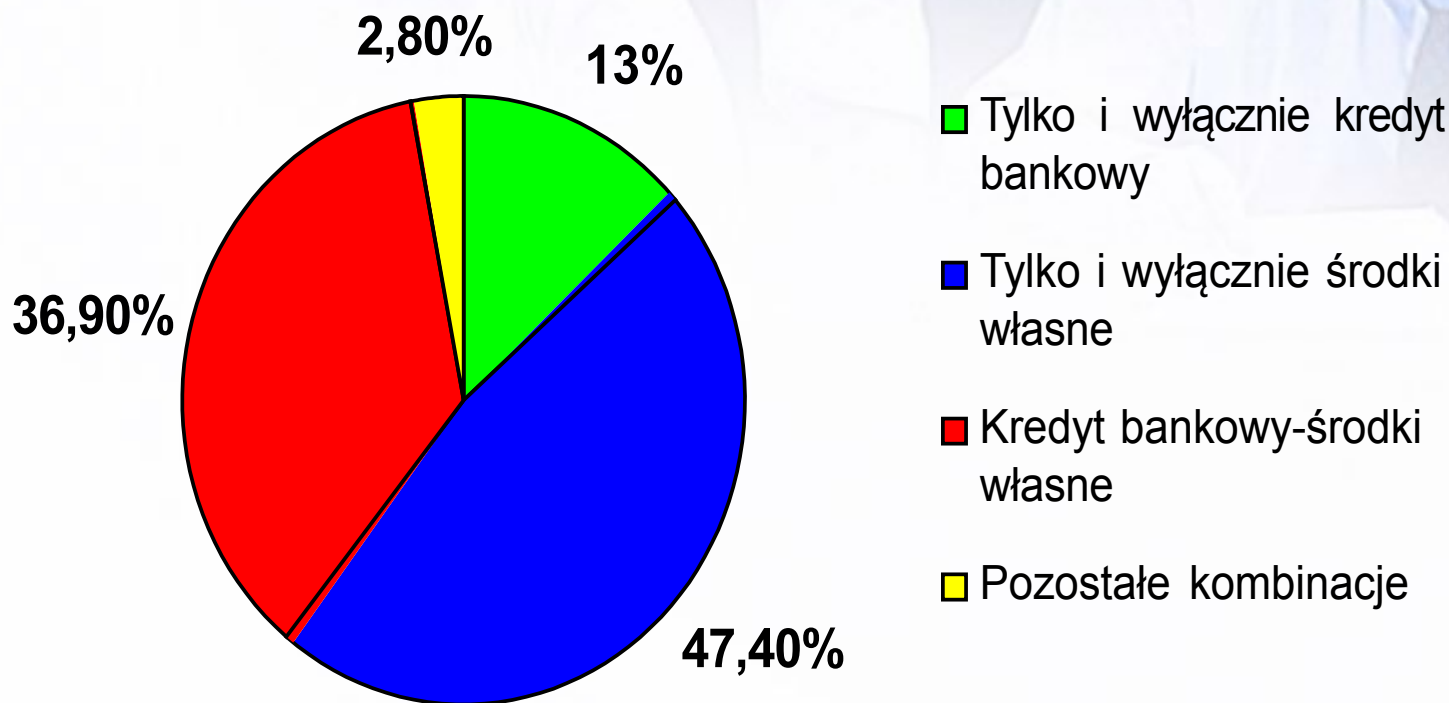

Źródło: Ewaluator ABR OPINIA na podstawie danych PARP

BANKI SPRAWDZIŁY SIĘ JAKO PARTNER I DORADCA PRZEDSIĘBIORCÓW W SPO „ROLNYM” 2004-2006

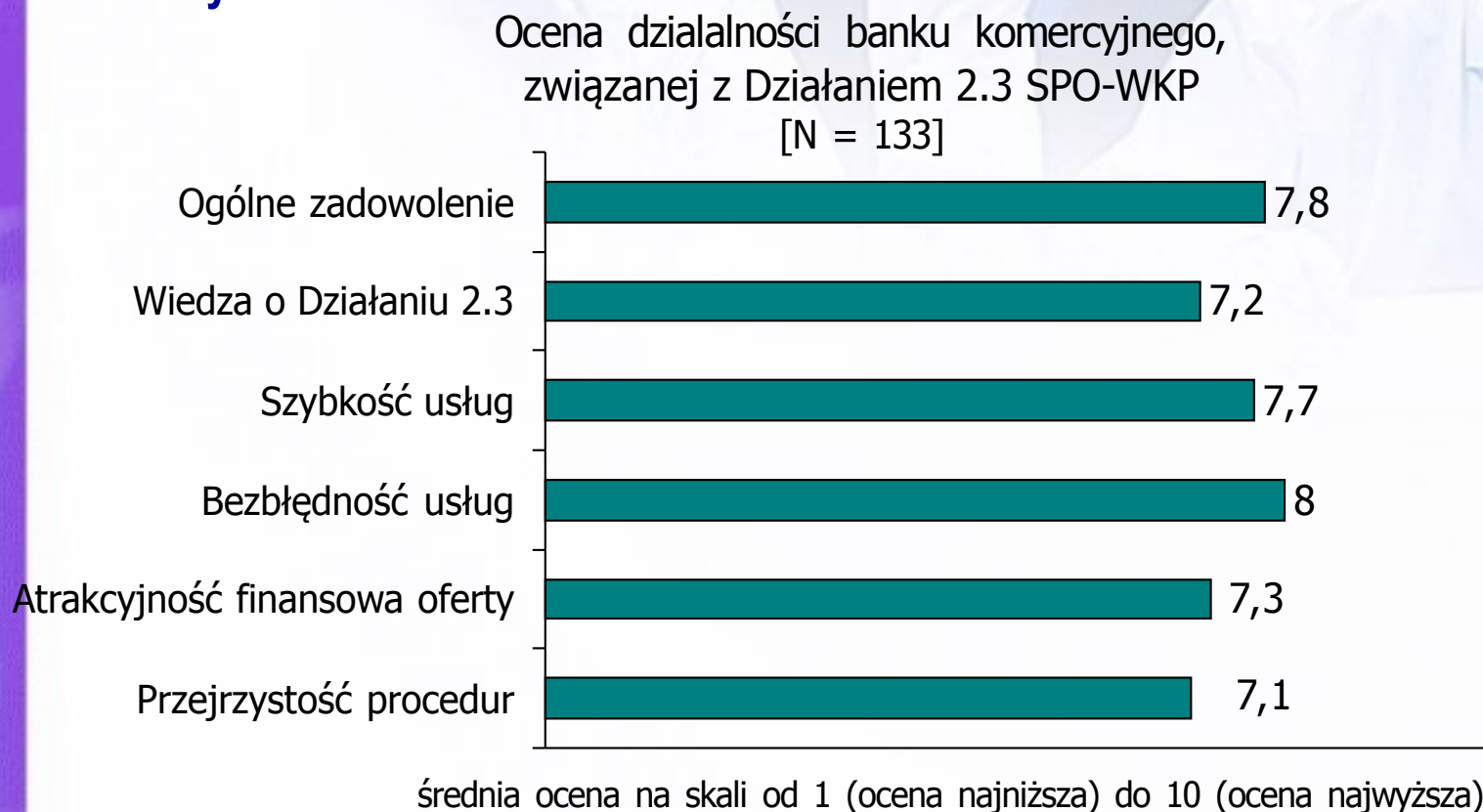
Sposoby finansowania wkładu własnego w Dz.
1.5 SPO Rolny (sztandarowe działanie: poprawa
przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych)

OCENA USŁUG BANKÓW TAM GDZIE WŁĄCZONO JE W SYSTEM ABSORPCJI ŚRODKÓW UE

Usługi banków związane z Działaniem 2.3 SPO-WKP zostały stosunkowo wysoko ocenione przez wnioskodawców, którzy z nich korzystali.

POTRZEBA DORADCY „NA WYCIĄgniĘCIE RĘKI”

PKD

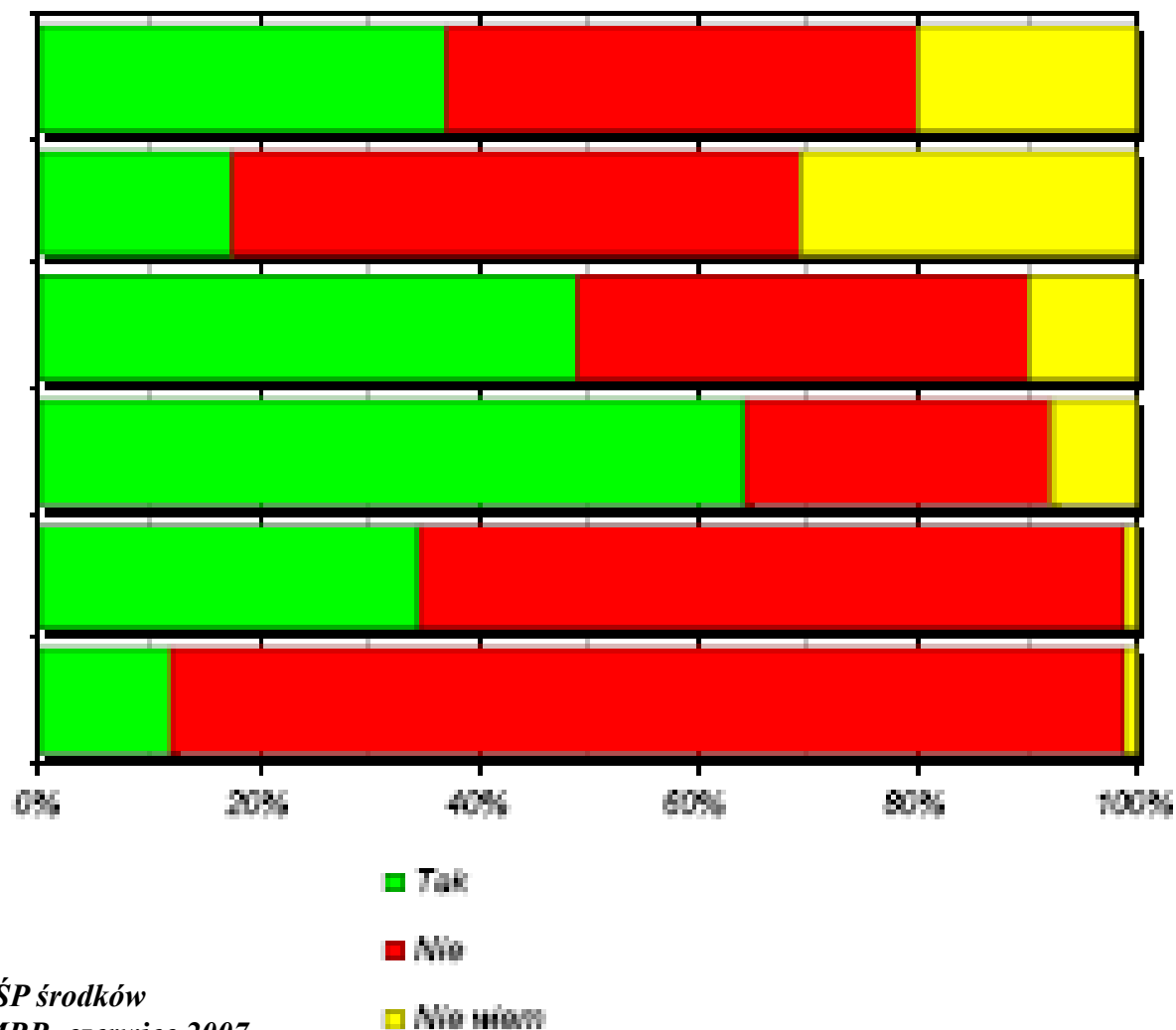
AD PARP

FIRMY
DORADCZE

BANKI

RIF

PARP

Źródło: Raport końcowy „Poziom absorpcji przez MŚP środków
SPO WKP 2004-2006”, WYG International/PSDB; MRR, czerwiec 2007.

Instytucje w miejscowości zamieszkania Beneficjenta.

Doświadczenia przykładowego banku komercyjnego

Finansowanie innowacyjnych projektów przy udziale środków UE

Przykład nr 1

Cel projektu:

Rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez wdrożenie interaktywnej platformy przekazu medialnego

Innowacyjność:

Zastosowanie najnowszych technik komunikacji i przesyłu danych, w tym łączności bezprzewodowej
Nowa forma przekazu audiowizualnego reklam, informacji, tym:
- możliwość ciągłej aktualizacji przekazu (treści, harmonogramu)
- możliwość sprzedaży usług na rynki zagraniczne

Wybrane koszty kwalifikowane:

- centralna platforma do zarządzania rozproszonym systemem informatycznym
- ekrany prezentacyjne (plazmowe / LCD)
- wartości niematerialne i prawne – specjalistyczne oprogramowanie do zarządzania przekazem multimedialnym

Mocne strony projektu:

- innowacyjność (<1 roku, wnioskodawca twórca technologii)
- zastosowanie ICT
- społeczeństwo informatyczne
- nowe miejsca pracy (>15%)
- świadczenie usług poza granicami kraju (min 30%)

Rola Banku:

*Analiza ryzyka – oferta kredytowa (wystawiona promesa kredytowa)
Wstępna ocena zgodności zapisów projektu dokumentacji aplikacyjnej z kryteriami dostępu ; Uwagi dotyczące wzmocnienia argumentacji odnośnie poszczególnych kryteriów oceny merytorycznej – dla max szans uzyskania wsparcia ze środków unijnych*

Doświadczenia przykładowego banku komercyjnego

Finansowanie innowacyjnych projektów przy udziale środków UE

Przykład nr 2

Cel projektu:

Budowa nowoczesnego spektralnego tomografu komputerowego do diagnostyki rogówki

Innowacyjność:

- Nowe urządzenie do produkcji seryjnej z zastosowaniem w medycynie
- innowacyjność światowa nie mająca jeszcze zastosowania w kraju ani na świecie (nowatorskie rozwiązanie)
  - technologia opracowana na zamówienie wnioskodawcy we współpracy z jednostką B+R

Wybrane koszty kwalifikowane:

- wyposażenie laboratorium (meble specjalistyczne + aparatura pomiarowa, optyczna, elektryczna, itd)
- wyposażenie hali produkcyjnej, w tym specjalistyczne maszyny, urządzenia
- wartości niematerialne i prawne – specjalistyczne oprogramowanie do sterowania centrum obróbczego

Mocne strony projektu:

- innowacyjność (<1 roku)
- spójność inwestycji z priorytetem 1 i 4 VII PR
- zastosowanie ICT
- społeczeństwo informatyczne
- nowe miejsca pracy (>15%)
- świadczenie usług poza granicami kraju (ok.96%)

Rola Banku:

Analiza planów inwestycyjnych,

Analiza ryzyka – oferta kredytowa (wystawiona promesa kredytowa)

Wstępna ocena zgodności zapisów projektu dokumentacji aplikacyjnej z kryteriami dostępu

Uwagi dotyczące wzmocnienia argumentacji odnośnie poszczególnych kryteriów oceny

merytorycznej – max szans uzyskania wsparcia ze środków unijnych

Wsparcie w kontaktach z administracją publiczną

CZY BANKI SPRAWDZĄ SIĘ TAKŻE W 2007-2013 ?

- Banki biorą udział w procesach finansowania innowacyjności, (w tym z udziałem środków UE) w l.2007-2013.
- Głównymi programami w których postawiono na innowacyjność: PO IG, 16 RPO – Banki uczestniczą w obsłudze beneficjentów.
- PO IG: pierwsze rundy aplikacyjne dla przedsiębiorców:
  - dz. 1.4-4.1: *Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R*
  - dz.4.2: *Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego*
  - dz.4.4: *Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym*

BANKI WSPÓŁFINANSUJĄ PONAD 50% PROJEKTÓW !

- **INNE PROGRAMY:** nabory wniosków powoli są uruchamiane; w wielu nadal problemy z ułatwianiem beneficjentom dostępu do finansowania ze strony administracji wdrażającej ; na razie brak danych nt. % zaangażowania banków;

4. ZAGROŻENIA

a) związane z rynkiem finansowym:

1. Zaburzenia na rynkach finansowych i spadek zaufania do sektora finansowego;
2. Malejąca płynność sektora;
3. Nowe, surowsze wymogi kapitałowe i ostrożnościowe dla banków;
4. Brak zmian podatkowych pożądaných dla rozwoju rynku instrumentów finansowych w Polsce;
5. Powolny wzrost od 2007r. wartości należności poniżej standardu;
6. Wartość zobowiązań wobec sektora niefinansowego wyższa niż należności od tego sektora;
7. Spowolnienie rozwoju gospodarczego w Polsce, inflacja, wzrost stóp procentowych;

b) związane z procesem absorpcji środków UE w ramach którego mają być wsparte innowacje:

1. **Brak jednolitych procedur**= w tych samych sprawach różnorodność nieuzasadnionych rozwiązań, widoczny brak koordynacji programów i narzędzi
2. Powtarzanie przez administrację realizującą nowe programy **starych błędów**: (np. zmiany reguł dostępu do środków „w trakcie gry”, awarie generatorów, niespójne lub opóźnione interpretacje przepisów wdrożeniowych, brak konsultowania rozwiązań wdrożeniowych z partnerami społeczno-gospodarczymi);
3. **Niedoszacowanie projektów**= głównie problem rosnących cen materiałów i robocizny. Na wszystkie projekty środków nie wystarczy. Więcej- nie wystarczy ich nawet na te które już są przyjmowane do realizacji- v. casus projektów infrastrukturalnych;

cd.

---

4. Nieuzasadnione **systemowe blokowanie** beneficjentom ze strony niektórych instytucji publicznych **ułatwień w dostępie do finansowania** zewnętrznego: (np. poprzez zakazy zabezpieczeń /cesji wierzytelności/, oceny projektów /promesy/).
5. **Opóźnienia** w uruchamianiu środków nowego okresu;
6. **Rotacja kadr** w administracji odpowiedzialnej za absorpcję;
7. Dyskusyjne **przygotowanie niektórych uczestników „otoczenia beneficjenta”** – np. firm konsultingowych i szkoleniowych;
8. Traktowanie banków przez niektóre agendy publiczne **nie jak sojusznika, lecz jak konkurenta**;

5. REKOMENDACJE

- **REALNY DIALOG SEKTORÓW PUBLICZNEGO I PRYWATNEGO:**
  - *profesjonalizm i konsekwencja i w programowaniu i w działaniu;*
  - *wiedza ekonomiczna i język komunikacji;*
  - *konsultacje rozwiązań na uczciwych warunkach;*
  - *zaufanie;*
- **UŁATWIANIE BENEFICJENTOM- W TYM PRZEDSIĘBIORCOM DOSTĘPU DO KAPITAŁU ZEWNĘTRZNEGO**
- **ODSTĘPOWANIE OD INSTRUMENTÓW BEZWROTNYCH NA RZECZ INSTRUMENTÓW ODNAWIALNYCH/ZWROTNYCH**
- **SZERSZE STOSOWANIE PPP**

6. KRYZYS FINANSOWY ...

PLAN STABILIZACJI I ROZWOJU

Wobec zaistniałej sytuacji na rynkach finansowych najważniejsze jest bezpieczeństwo finansowe rodzin i przedsiębiorców; **Należy pilnie wdrożyć specpakiet stabilizacji i rozwoju** w zakresie:

- *rynku finansowego;*
- *budownictwa mieszkaniowego oraz zaspakajanie ważnych potrzeb społecznych;*
- *rozwoju potencjału i infrastruktury kraju – priorytetowe podejście do projektów wspieranych środkami UE;*
- *ochrony miejsc pracy i źródeł dochodów obywateli oraz zapewnianie warunków rozwoju gospodarczego;*
  - *promocji Polski jako kraju bezpiecznego dla inwestorów;*
  - *oddziaływań psychospołecznych.*